

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

Dominica VIII. post Trinitatis.

Evangelium Matt. 7. v. 15. 23.

A Poc. 9. v. 2. seqq. videt Iohannes ex abyſſo prodire locuſtas, quæ habebant facies humanas, & capita aureis coronis ornata, ſed caudæ erant ſimiles ſcorpionum, & aculei in caudis earum.

Per locuſtas hæſce repræſentantur nobis hæretici, qui lingua blandiuntur, & ſpeciem pitatis egregiam præ ſe ferunt, ſed cauda letiferos ictus inſigunt omnibus illis, quibus aures pruriunt, & veritate ſepoſitâ fabulis delectantur, 2. Tim. 4. v. 3. 4. proinde cavendum eſt ab ejuſmodi falſis Prophetis, ut Chriſtus docet in prælecta pericope hodierni Evangelii, quam abſque ulterioribus verborum ambagibus ad manus ſumemus, & dicemus

I. De Hæreticis.

II. De Hypocritis.

J. J.

EXEGESIS.

Quemadmodum non niſi ſol unus in mundo eſt, ita non eſt niſi unus Deus, 1. Cor. 8. v. 4 & una fides, Gal. 4. v. 5. & una veritas, Ioh. 14. v. 6. & una porta & via ſalutis, Matth. 7. v. 14. qui igitur deſleclit ad dextram vel ad ſiniſtram, & non acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ei quæ ſecundum pietatem eſt doctrinæ, inflatus & veritate privatus eſt, 1. Tim. 6. v. 3. Hinc Chriſtus cavere ſuum ingemnat, Cavete, inquit, vobis à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtitu ovium, ſed intrinſecus ſunt lupi rapaces, &c. ubi tria nobis potiſſimum conſideranda occurrunt:

1. *Fuga.* Nam *προσέχετε*, inquit Chriſtus, *Sehet euch wol ſür* Pſeudophetæ venient, & ſpontè venient, legitimam non habentes vocationem, Ier. 23. v. 21. Sed domos penetrabunt, captivas ducentes mulierculas, 2. Tim. 3. verſ. 6. Cavete igitur, cavete inquam, ne decipiant vos. Hoc præceptum Chriſti maximè neceſſarium eſt ultimis hiſce temporibus, ubi multi Pſeudoprophetæ exierunt in mundum, 1. Ioh. 4. v. 1. & dicunt, hîc eſt Chriſtus, ibi eſt, Matth. 24. v. 23. per talem *χραιολογία* καὶ *εὐλογία* ſeducunt corda innocentium, Rom. 16. v. 18. opus igitur eſt, ut cavete ſuum frequenter ingeminent

1. *Eccleſia miniſtri*, & non ſolùm theſiſanæ doctrinæ auditoribus tradant, ſed conjungant ſimul *ἀντιθεῖον*, & *τὸ ἐπισημίζον* Paulinum exercean, ut diſcant ſimplices Chriſtiani pretioſum à vili ſeparare, Ier. 17. verſ. 19.

2. *Magiſtratus politici*, & lupos tales ab ovili Chriſti arceant, ne gregem invadant, & diripiant. Tales autem perſonas Eccleſiæ præficiant, quæ bonum teſtimonium habent. 1. Tim. 3. v. 7. & potentes ſunt exhortari in ſana doctrina, & contradicentes redarguere, Tit. 1. v. 9.

3. *Omnes promiſcûè Chriſtiani*, ut fugiant eos, qui diſſenſiones & offendicula movent præter doctrinam quam didicerunt, Rom. 16. v. 17. Spiritus probent, 1. Ioh. 4. v. 1. diligenter orent, Pſal. 119. v. 10. 29. veritati Catechetiçæ ſimpliciter inhæreant, nec à quovis vento doctrinæ ſe patiantur moveri,

verè,

veri, Eph. 4. vers. 14. Si vel maximè Angelus de cælo aliud Evangelium prædicaret, Galat. 1. vers. 8.

II. *Nota, quæ triplex.*

1. *Vestitus ovinus.* Prophetæ in populo Dei ut plurimum melotas sive ovinas vestes gestare solebant, Ebr. 11. v. 37. hunc etiam falsi Prophetæ habitum imitabantur, ut simplicioribus tantò facilius imponerent, ut videre est Zach. 13. vers. 4. idè Christus hanc similitudinem retinet, ut ostendat in habitu externo multa esse Pseudopphetis cum veris Prophetis comunia, sed doctrina discrepat, & serpit ut Cancer, 2. Tim. 2. v. 17.

Videbimus materiam ex qua vestis hæc confuta est, quæ uno verbo est *mendacium*. Hoc omnes Pseudopphetæ amicti sunt, Joh. 8. v. 44. 1. Reg. 22. v. 22. *Color est simulata pietas.* Incedunt enim sicut Pharisæi in humilitate & superstitione Angelorum, Col. 2. v. 18. *Sutura,* quibus pars parti conjungitur, *sunt varia sophismata,* quæ artificiosè quandoque exornant, & his ipsis *σεβλῶσι* dicta Scripturæ, ut imponant simplicioribus, 2. Pet. 3. v. 16. *ἐν πλεῖστοις λόγοις,* 2. Pet. 2. v. 3. dum similia cum orthodoxis loquuntur, se dissimilia sentiunt, ut loquitur Irenæus. *Segmenta sunt dicta Scripturæ,* quæ magno numero allegant, & hoc quasi velamento errores suos palliant, exemplo patris sui diaboli, Matth. 4. v. 6. *Forma non est Hispanica sive Gallica, sed universalis & communis omnibus hæreticis,* nimirum *ambitio,* semper enim una hæreticis fuit intentio, captare gloriam de singularitate scientiæ, inquit Bernhardus. Spiritus enim à quo aguntur est Rex superborum, Job. 41. v. 25.

Egregia vestis, quâ multi ex simplicioribus facinantur, & circa fidem naufragium patiuntur, 1. Tim. 1. v. 19.

2. *Animus lupinus.* Duo sunt in primis quæ ad crudelitatem lupi pertinent:

1. *Fraudulentia.* Fingit enim quandoque vocem canis, ut non lupus sed canis esse credatur: aliquando emittit voces humanas, ut non lupus sed homo esse videatur, quod de hyoena in primis commemoratur, vide Sir. 13. vers. 22. Ita Pseudopphetæ loquelam verorum Pastorum imitantur, ut facilius homines decipiant, 2. Cor. 11. v. 12. 2. Pet. 3. vers. 16. Solet etiam lupus subter folia virentia & arbuta se abscondere, ut oves ad carpendum venientes rapiat & devoret: Sic Pseudopphetæ ornant se foliis Scripturarum & fucata sanctimoniam, ut incautos ad se alliciant & opprimant. Lupus terram vorare dicitur, ut ponderosior reddatur ad capiendam prædam eandemque retinendam: Ita hæretici terrenos favores occupantur, & Regum aulas perreptant instar ranarum Ægyptiacarum, ut quod non possunt verborum lenociniis brachio seculari in actum producant, Exod. 8. v. 3.

2. *Violentia.* Nam animal est rapacissimum, & quando gregem invadit, non quod ad ventrem satis est perimit, sed oves ad unam omnes jugulat, & carnis in primis ac cruoris humani, nec non fœtus in utero materno delitescens cupidissimus esse dicitur: Ita hæretici non unius & alterius perniciem querunt, sed totum gregem invadunt, non desistentes à coepto, quin omnes & singulos falsa sua doctrina infecerint. In primis juventutem blandis verbis & munusculis etiam ad se alliciunt, cum adultiores in retia sua pertrahere non possunt, ut patet exemplo Jesuitarum. Sed revera sunt lupi rapaces, qui *eripiunt hominibus verbum,* & vel ad lumen naturæ & rationis, vel ad peculiare revelationes & traditiones Patrum ipsos

ipfos abducunt. 2. Rapiunt omnem consolationem ex cordibus afflictorum, docentes ejusmodi doctrinas, quæ homines certos in fide aut de salute sua nunquam possunt reddere, qualis est Pontificiorum de perpetua dubitatione, & Calvinianorum de absoluto decreto. 3. Rapiunt ad se eleemosynas pauperum, & in avaritia fictis verbis de hominibus negotiantur, 2. Pet. 2. vers. 3. Denique 4. rapiunt ad se animas hominum in æternam perditionem, unde fures & latrones à Christo appellantur, Joh. 10. v. 8.

3. Fructus adulterinus. Nam ex fructibus cognoscetis eos, inquit Christus. Per fructus non intelliguntur hic fructus vitæ sive doctorum sive auditorum. Fieri namque potest, ut aliquis concionator sanam & incorruptam doctrinam suis tradat auditoribus, atque ipse interim vitæ improbitate diffluat, quod docet exemplum Iudæ, Joh. 12. v. 6. sed neque dissoluti mores & vitia auditorum sunt fructus doctrinæ, si non approbentur, sed iustâ severitate taxentur, plerunque enim semen verbi divini quartâ demum agri parte fructificat, Luc. 8. v. 8. Sicut igitur non respicitur in arbore, num sit pro-cera, recta, & pulchris foliis ornata, sed quales fructus proferat: Ita non respiciendum in ministro an sit eruditus, eloquens, verbis & gestibus modestus, & honestam vitam ducat: Hæc enim ad externum duntaxat arboris ornatum pertinent: Sed num doctrina, quam profitetur, cum verbo Dei ex omni parte consentiat. Hæc igitur fideliter examinanda erit exemplo Berthoenisium, Act. 17. v. 10. 11. num ex Scripturis de prompta sit, Esa. 8. v. 20. & gloriam Dei quærat, 1. Cor. 10. v. 31. nostramque consolationem, Rom. 15. vers. 4. Si talis est, bona, sin minus, falsa & erronea est, Joh. 8. v. 31.

B. Arndt *Strarionum* habet lib. 1. c. 39.

§. 9. p. 225. *vij* πρῶτος ψεύδω ε, qd supponit, *h. l.* ^{Ec} *avere de cavendis* ^{latis} *et agnoscendis falsis christianis s. heterodoxis, qui loquuntur de falsis doctoribus, seu pseudoprophetais & heterodoxis: Non n. loq. de iis, q. sub veste ovina pira*

Assume jam dogmata Pontificiorum, de meritis operum, de invocatione Sanctorum, de mutilatione S. Coenæ, &c. Assume etiam dogmata Calvinianorum de absoluto decreto, de causa peccati, de negata præsentia corporis & sanguinis Christi in S. Cœna, &c. & fructus malos ubere proventu succrescere videbis. Unde facile colligere erit, quod arbor non sit bona. Sic probandi sunt Spiritus, 1. Joh. 4. v. 1.

III. *Causa*, cur vitandi. Licet enim notæ Pseudoprophetarum, quas modò recensuimus, causæ etiam sunt, cur ab ipsis cavere nobis debeamus, addit tamen Christus per interrogationem rhetoricam, similitudines aliquas, quibus id quod dixerat, magis illustrat, v. 16. 17. 18. 19.

1. Desumpta est à *spinis*, quæ tempore veris egregie florent, & suavissimum spirant odorem, ut, qui fructus nunquam vidit, aut gustavit, Iovem juret lapidem, dignum esse hoc tale arbutum, ut in medio hortorum plantetur: Sed fructus sunt amari, qui comedentibus os contrahunt, & dentes hebescere faciunt. Præsertim in agro succrescens calorem solis impedit, & segetes suffocat, ut ad maturitatem pervenire non possint: Ita quidem falsa doctrina pulchram habet speciem, & rationi optimè congruit, ut multi hoc nomine ipsam pro thesauro doctrinæ cœlestis amplectantur. Sed fructus inde emergentes sunt mala conscientia & æterna perditio, quam in inferno omnes illi qui adhærent jam pseudoprophetais, nimis serò deplorabunt, Sap. 5. v. 6.

2. *A tribulis*, qui spontè crescunt, & latè serpunt, multamque agris pinguedinem suffurantur: imò capita extollunt super omnem segetem, quasi dominium agri sibi jure competeret, & flores etiam producunt

doctrina occultant impietatem, sed de iis, q. sub veste ovina pira habet, occultant falsam doctrinam.

fatis coloratos & ornatos, sed qui tangit, aculeos sentit, qui nisi statim extrahantur, saniam contrahunt, & multos dolores excitant, insuper etiam hoc indolis habent, ut se per totum agrum disseminent ipsi, nec facile eradicari aut deleri possint.

Ejusdem farinae sunt haeretici & pseudo-prophetae, cum falsa sua & perversa doctrina. Nam sponte veniunt, & vocationem legitimam non habent, sunt *αυτοδιδακτοι*, & plus eruditionis sibi arrogant, quam ipsa possident, adeoque praeter aliis videri volunt, Act. 5. v. 36. faciunt eminentiam sermonis & sapientiae, 1. Cor. 2. v. 1. ut magnum applausum sibi concilient. Fructus autem mali sunt, & non solum animas pungunt, sed etiam vera consolatione privant, & in desperationem tandem conjiciunt, ut nulla postmodum arte conscientia ejusmodi fauciata tranquillari possit, unde cancto etiam comparatur, quae in horas latius serpit, & totum corpus inficit, 2. Tim. 2. v. 17.

3. *Ab arboribus infrugiferis.* Arbor ideo plantatur, ut fructus afferat, quibus paterfamilias ad domus suae necessitatem uti frui possit. Hoc si non facit, succiditur tandem & in ignem conjicitur, ne frustra terram occupet, Luc. 13. v. 7. ita comparatum est cum falsa doctrina, quia enim fructus non facit idoneos, sed pomis Sodomiticis similes, Sap. 10. v. 7. merito cane pejus & angue vitatur, ne sanitati nostrae spirituali damnum aliquod afferat, ut solent fructus putres & venenosi. Huc applica 2. Reg. 4. vers. 40.

O igitur cavete dilecti, cavete Pseudo-prophetas, & firmiter inharete *ὡγιαυροι λόγοις* Domini nostri Jesu Christi, 1. Tim. 6. v. 3. verbum ejus veritas, Joh. 17. v. 17. instar verae iustificat, Iud. 9. v. 13. Psal. 19. v. 8. instar

ficus sanat, Esa. 38. v. 21. Sap. 16. v. 12. instar bonae arboris bonos fructus affert, est enim virtus ad salutem omni credenti, Rom. 1. v. 16.

De Secundo.

Diximus de haereticis, dicemus etiam de hypocritis, de quibus tria Christus pronunciat:

1. *Indicium*, quo cognoscuntur. Hoc duplex est:

1. *Externa pietatis simulatio*, quam colorant

1. *Verbis*, dum vociferantur Domine, Domine. Haec putrida tabes hypocriticos serpit hodie per totum corpus Ecclesiae, ut multi quidem sint Christiani secundum dici, pauci secundum esse, multi habeant speciem pietatis, sed virtutem ejus abnegant, 1. Tim. 3. v. 5. multi confitentur se nosse Deum, factis autem negant, Tit. 1. vers. 16. multi ore Deo appropinquant, & labiis glorificant, sed cor longe abest, Est. 29. v. 13. fides eorum mortua est, Jac. 2. v. 17. poenitentia falsa ut arcus dolosus, Os. 7. v. 16. ad sacram coenam accedunt ut Iudas, qui erat fur, Ioh. 12. v. 6. Si peccata taxantur de suggestu, seipso iustificat, & in alios culpam transferunt, ut mulier adultera, quae tergit os suum, dicens: non sum operata malum, Proverb. 30. v. 20. Sed recte Augustin: simulata aequitas, non est aequitas, sed duplex iniquitas. Videte igitur vos mei, ne sitis hypocritae, & duplici corde ad Deum accedatis, Sir. 1. v. 36. Sed fides sit *ἀνομογενής*, 1. Tim. 1. v. 5. charitas non simulata, 1. Cor. 6. v. 6. nullus enim hypocrita venit in conspectum Dei, Job. 13. vers. 16.

2. *Fallis*, dum prophetiam & miracula sua jactitant, quae in nomine Christi pertraverant, Matth. 7. vers. 22. Haec enim sunt dona